

Temni časi moje mladosti in svetlejše obdobje moje zrelosti

V svojih šestih desetletjih sem oblikoval po mojem mnenju kar občudovanja vredno življenjsko zgodbo. Že starši so me naučili biti dober in sočuten do drugih. Po naravi sem vesel in odločen. Moja napaka pa je bila nepremišljenost.

Rodil sem se 12. februarja 1957 v BIH v majhni vasi blizu industrijskega mesta Zenica. Mama mi je govorila, da sem prišel na svet v petek ob 13. uri, ko je zapadlo snega do pasu. Ker v vasi ni bilo vodovoda, so vaščani hodili po vodo k izviru. Na dan mojega rojstva, ko je sneg segal do pasu, je mama šla po vodo k izviru. Še preden pa je uspela priti nazaj v toplo hišo, sem jo prehitel. Rodila me je kar na dvorišču brez zdravniške pomoči in babice. Ker je bilo do bolnišnice dobrih 20 km, je bil babica kar moj oče. Oče je bil dober človek in sposoben na različnih področjih. Takrat smo živeli pri maminih starših, očetovi starši so nasprotovali njegovi zvezi z mamom zato, ker je bila iz revne družine. Za njiju je bila važna le ljubezen, zato sta se poročila in do mojega šestega leta živela pri maminih starših. V tistem obdobju sem dobil še sestro in brata, ki je umrl zaradi napačnega zdravljenja in napačne injekcije. Ko sem začel obiskovati prvi razred, smo se preselili k očetovim.

Osnovno šolo sem končal z odliko. Želel sem se vpisati na vojaško akademijo, kar pa mi je oče z raznimi argumenti skušal preprečiti. Ko je spoznal, da mi z nestrinjanjem gremi življenje, mi je razkril nekatere zgodbe o sebi in o svoji pripadnosti komunističnemu režimu. Takšen kot je bil, razumen in inteligenčen, je postal komunistom zanimiv. Po nekaj letih, ko je spoznal, da to ni zanj, je postal pasiven v izvršni enoti zveze komunistov v Rudarsko metalurškem kombinatu Zenica. Takrat je delal v rudniku premoga kot strojnik s pozitivnim vplivom na sodelavce. Ni prenašal laži in nepravilnosti, posebej če so prihajale od vodilnih komunistov. Ljudje na položajih so ga skušali pridobiti, da bi deloval po njihovih ukazih, a tega ni hotel. Zato so se začeli spravljati nanj z lažnimi obtožbami in podtikanji. Končalo se je z obračunom, tudi fizičnim, v katerem se je sekretar (tajnik) zgoraj imenovane organizacije pretvarjal in v komunistični pokvarjenosti pristal neopravičeno v bolnišnici. Moj oče pa je končal na disciplinskem postopku, kjer so ga izključili iz Zveze komunistov, nato pa so ga preganjali še na občinskem

sodišču. Celotna zgodba na sodišču je bila zrežirana in lažna. Oče se je zato pritožil na republiško sodišče, kjer je bilo pravici zadoščeno in so ga ožigosali kot antikomunista. S to zgodbo me je oče prepričal, da me ne bi sprejeli na vojaško akademijo. Vpisal sem se v srednjo industrijsko šolo v Zenici, smer elektrotehnik, in jo uspešno končal leta 1975.

Že mesec po zaključenem šolanju, sem začel delati v zeniški železarni. Istega leta v decembru so me poklicali v Jugoslovensko narodno armijo (JNA) in me poslali v Makedonijo. Da je to tako hitro šlo, se mi je zdelo sumljivo, saj sem komaj začel svobodno živeti. Predvideval sem, da se mi ponavlja očetova usoda. Oče me je podpiral in opogumljal, da bo vse v redu, če bom previden. Po končanem trimesečnem vojaškem usposabljanju sem se odločil zaprositi, da me sprejmejo v ZK. Odgovor je bil negativen. Vojaški rok, ki je trajal 15 mesecev, sem do zadnje minute častno odslužil. V trenutku odhoda domov so me namerno zadržali še cel vikend do ponedeljka, 7. marca 1977. Če bi bil kdo drug na mojem mestu, bi ga spustili že v petek pred koncem tedna. Ko sem popoldne izstopil iz vojašnice, sem potoval cel dan in prispel domov šele naslednje jutro. Po nekaj dneh sem se oglasil v železarni, kjer sem delal že prej in nadaljeval svoje delo. Bil sem presrečen. To zadovoljstvo so mi v kratkem času zagrenili komunistični pokvarjenci. Vsak dan sem bolj in bolj spoznaval, da moram nekam oditi.

Po letu in pol prenašanja nepravilnosti vodilnih in namernega povzročanja nevšečnosti sem se odločil zapustiti podjetje. Izbrana ljubezen mi je dajala upanje, me podpirala v težkih časih in me podpira še danes. Takrat sva slučajno spoznala sorodnico moje boljše polovice in njenega moža sodnika. Njemu sem zaupal vso svojo zgodbo. Dober sodnik in v prvi vrsti dober človek mi je svetoval, naj zapustim BIH, drugače me lahko ubijejo. S tem je mislil na prodane komuniste moje nacionalne skupnosti. Verjel sem mu, ker je bil sam komunist in je vedel, kako stvari delujejo. Dejstvo sem težko sprejel, vendar sem se odločil zapustiti državo. Vedel sem, da me v družini, v kateri nas je bilo sedem, potrebujejo, saj sem bil najstarejši. Ko sem jim povedal, kaj nameravam, so s strtim srcem sprejeli mojo odločitev, ker so razmere doma dopuščale le skromno preživetje.

Rojstni kraj sem zapustil leta 1979 in v iskanju zaposlitve prišel v Slovenijo. Delo sem našel v Geološkem zavodu Ljubljana. Ko sem formalnosti, kot je na primer

zdravniški pregled, uredil, so me poslali na teren v Sanski most (BIH) v rudnik Kamengrad. S slovenskim podjetjem smo izvajali dela v Bosni za veliko višjo plačo, kot sem jo imel na prejšnjem delovnem mestu. Zato sem se počutil čarobno in presrečno. Ta evforija ni dolgo trajala, saj sem spoznal, da na tem delovišču ni bilo nobenega Slovenca, ampak postavljeni komunisti. Kot je bilo pričakovati, se je zgodilo to, kar sem že doživel, in bilo me je strah, kaj me vse še čaka.

Pred novim letom 1980 sem se poročil s svojo življenjsko sopotnico, ki je takrat končala srednjo zdravstveno šolo. Še po 37. letih zakona sva srečna kakor na začetku najine življenjske poti. Iz najine ljubezni so nastali trije otroci in en vnuk. Vsi otroci so visoko izobraženi, kar nama je v ponos. Rada imava svoje otroke in bližnje ter vse okoli sebe. Zato živiva mirno in srečno.

Po nekaj dnevih na novem delovnem mestu sem ugotovil, da mi tu zaradi usode očeta in nastavljenih komunistov na vodilnih položajih ne bo enostavno. Upravnik delovišča je bil licemerec. Nekega dne, ko bi morali dobiti zasluženo plačo, je upravnik dobil na obisk iz Slovenije meni nepoznanega človeka. Izvedel sem, da je bil glavni dobavitelj opreme za Geološki zavod. Ko sem poskusil priti do upravnika po informacije v povezavi z delom električarja v rudniku z metanom, me ni hotel sprejeti. Pred vrati je imel svojega komunisto, ki je bil navaden delavec. Na svoj način sem se srečal z upravnikom v njegovi pisarni, v kateri je imel obisk iz Slovenije. Preden sem uspel karkoli povedati, je upravnik vstal in povedal dobavitelju, da sem človek, ki je sposoben ubiti celo izmeno rudarjev. Mislil je na vžig plinov v rudniku, ker sem bil električar. Svoj govor je nadaljeval, tako da mi ni pustil do besede, dokler se ni vmešal gospod iz Ljubljane z vzklikom: »Pusti fanta, naj pove svoje!«. Zanikal sem vse njegove besede, argumentiral svoje pošteno delo in ga opozoril, da delam brez licence, ki jo je zahteval Geodetski zavod. On se je obnašal kot bog, licenca pa ga ni preveč zanimala. Ko je gospod iz Ljubljane zahteval napotnico, da preveri, je pobesneli upravnik segel v omaro, vzela mapo z mojimi dokumenti in jo vrgel na mizo. Ko smo ugotovili, da je rok napotitve za izpit že zdavnaj potekel, se je upravnik opravičil. Opravičila nisem mogel sprejeti. Njegov pripadnik, ki sem ga pustil za vrati, je poklical policijo, ko sem bil še v pisarni. Prišlo je šest policistov, štirje so sedeli v policijskem kombiju, dva pa sta bila že takoj v pisarni. Moža v modrem sta bila žaljiva, na kar je upravnik

interveniral in pomiril zadevo. Kljub temu so me odpeljali na policijsko postajo v Sanski most. Komandir postaje je tudi začel tuliti in preklinjati. Brez upravičene podlage so me naslednji dan izgnali iz mesta, kar je pomenilo, da sem izgubil tudi svojo službo. Takoj sem se spomnil na kolege iz rudnika in jim dal podpisati peticijo zoper upravnika. Sodelavci so držali s pravico in razmišljali podobno kot jaz. Poleg izгона sem dobil tudi prepoved približevanja. V peticiji sem opisal upravnikovo nečloveško obnašanje in ga obtožil nedoraslosti položaju in kraje. Ugotovili smo, da je s kamioni podjetja prevažal razno robo in materiale za gradnjo svoje vile pri Zadru in hiše v Srbiji. Peticijo je podpisalo samo šest ljudi, drugi si niso upali.

Po vsem tem sem se vrnil v Zenico in se oglasil pri glavnem predstavniku geološkega zavoda za BIH, gospodu Marjanu Pircu. Vse, kar se mi je pripetilo, sem iskreno zaupal temu dobremu človeku. Vljudno me je poslušal in prav tako se je nadaljeval najin pogovor. Poznal je mojega očeta, zato sem bil še posebej vesel. Na koncu je vzel telefonsko slušalko in z nekom razpravljaj o mojih težavah. Pogovor je bil kratek. Dovolili so mi izkoristiti preostali dopust, da bi se lahko oglasil v Ljubljani pri šefu Geološkega zavoda. To sem naredil ravno na dan, ko je bila v podjetju seja Zveze komunistov. Ko sem želel stopiti v zastraženo dvorano, mi ni bilo dovoljeno. Ker sem prinesel peticijo, sem bil odločen vdreti na sestanek. Prišlo je do prerivanja z vratarjem na vhodu. Ker sva povzročala hrup, so se vrata odprla in starejši mož me je spustil noter. Znašel sem se pred molčečo množico ljudi in pred predsedujočim, ki me je vprašal, kdo sem in kaj želim. Zaprošil sem zapisnikarico seje, da prebere na glas mojo peticijo. Ko jo je prebrala, je nastala tišina, saj sem v peticiji orisal in obtožil zlorabe položaja upravnika iz Sanskega mosta. Takrat sem se počutil »odštekano« in zmagovalno. Čez nekaj dni sem izvedel, da je tisti nečlovek zares storil kaznivo dejanje. Ko sem se vrnil v Bosno, me je Marjan Pirc obvestil, da za nekaj časa lahko odidem v Nemčijo. Temu dobremu človeku sem še vedno hvaležen.

V Nemčiji sem ostal eno leto, sedem mesecev in deset dni. Prišla sva skupaj z ženo in živela pri mojem stricu. Tam sva izvedela za zdravnika (Slovenca), ki je delal v bolnišnici v Hamu in bi lahko pomagal, da bi se tam zaposlila tudi moja žena kot medicinska sestra. Žal pa je priložnost padla v vodo, saj ji je poteklo dovoljenje za bivanje in se je morala vrniti. Takrat je bila noseča s prvim otrokom.

Preden se je otrok rodil, sem vzel dopust in se vrnil domov. Čeprav se je otrok v Zenici v bolnišnici rodil zdrav, je takoj po porodu iz neznanih vzrokov umrl. Takrat se mi je svet zrušil ob nasprotujočih si čustvih. Najprej je bila sreča ob rojstvu otroka in nato žalost ob njegovi izgubi. Še enkrat sem bil na začetku in odločen, da se v Nemčijo ne vrnem več. Življenje me je utrdilo, da sem postal zrelejši. Ponovno sva se z ženo odločila oditi v Slovenijo. To se je zgodilo julija leta 1982. Najprej smo prebili štiri dni v hotelu Korotan. Sprejeli so me v železarni, kjer sem dobil delo nekvalificiranega delavca v hladni valjarni. Najprej smo stanovali v podnajemniškem stanovanju, kasneje pa zamenjali še štiri stanovanja. Z leti se je naša družina povečevala, saj so se nama rodili trije otroci, dve puncici ter sin.

Ker zaposlitev ni odgovarjala moji kvalifikaciji, sem že po nekaj mesecih začel pošiljati prošnje, da bi dobil delo električarja. Tudi takrat sem mislil, da mi ne bo uspelo, zato sem dal prošnjo za sprejem v Zvezo komunistov, ki pa so mi jo zavrnil. Verjetno so imeli partijci v vsej bivši državi enak pristop. Vseeno sem si uspel izboriti delo električarja v stari martinarni, ki je ni več. Tam sem ostal več kot tri leta in doživel marsikaj neprijetnega, zato sem sklenil poiskati službo pri železnici. Pred tem sem se za kratek čas zaposlil v begunjski bolnišnici, kjer sem lažje prikrikl svojo identiteto s pomočjo glavne sestre. Zavedal sem se, da prosilca za zaposlitev preverjajo tam, kjer dela. Uspelo mi je dobiti službo pri železnici (Slovenske železnice), kjer imam delo primerno svoji kvalifikaciji vse od poletja leta 1986.

Na koncu tega sestavka naj se prisrčno zahvalim dobrim ljudem, ki jih je bilo v mojem življenju veliko in Sloveniji, ki mi je nudila vse najboljše v mojem življenju.

*Nusret Gluhić na
Bledu okoli leta
1985, last Nusreta
Gluhića*

